

Työmiehen päiväkirja

En arbetares dagbok

Suomi 1967. **Tuotantoyhtiö:** Filminor Oy. **Tuottaja:** Risto Jarva. **Ohjaus:** Risto Jarva. **Käsikirjoitus:** Risto Jarva, Jaakko Pakkasvirta. **Kuvaus:** Antti Peippo, Lasse Naukkarinen. **Musiikki:** Kari Rydman. **Laulut:** "Syntymistango" – sanat: Arvo Salo. **Leikkaus:** Risto Jarva. **Ääni:** Anssi Blomstedt, Jaakko Pakkasvirta. **Pääosissa:** Elina Salo (Ritva), Paul Osipow (Juhani), Pentti Irjala (eno), Irma Seikkula (hänen vaimonsa), Matti Ruohola (Erik), Pertti Lumirae (Raimo), Markku Salo (Juhanin isä),

Titta Karakorpi (Laura), Richard Ahlqvist (Ritvan nuoruudenrakastettu), Heikki Hämäläinen (Matti), Ritva Holmberg (Matin vaimo), Marja Korhonen (konttoripäällikkö), Kullervo Kalske (työnjohtaja), Rauno Salakoski (työnjohtaja Tampereella), Vilho Soukko, Tenho Elokaski (työläisiä), Aino Lehtimäki (Ritvan äiti), Anssi Blomstedt, Raila Hämäläinen. **Helsingin ensiesitys:** 21.4.1967 Astor, Tuulensuu – **VET A-19936** – K12 – 2510 m / 92 min

Työmiehen päiväkirja oli Risto Jarvan todellinen läpimurtoelokuva, joka syntyaikanaan koettiin aluevaltauksena, "ensimmäisenä työläiselokuvana". Myös jälkeensä se näyttäytyy yhtenä 1960-luvun kotimaisen tuotannon avainelokuvista: vuoden 1966 kansanrintamailmapiiriin lapsena, yhteiskunnallisen radikalismien ja "osallistumisen" airuena elokuvan alueella. Päälimmäisellä tasolla *Työmiehen päiväkirja* on kuvaus "epäsäätyisestä" avioliitosta, kahden taustaltaan ja luonteeltaan erilaisen ihmisen sopeutumisvaikeuksista ja kivuliaasta kasvusta yhteisyyteen. Suuntana on alusta pitäen rohkea ja kunnianhimoinen kokonaishahmotus. Sovinnaista juonikuviota lyö silmille jo alun hääjakso, asetelma, joka niin usein on elokuvissa totuttu näkemään "onnellisena loppuna", viimeisenä täyttymyksenä.

Työmiehen päiväkirjan rakastavalle parille ei ole olemassa kahdenkeskeistä lintukotoa, jossa ympäröivä maailma voisi jäädä unhoon. Heidän yhteiskunnallinen asemansa, menneisyytensä ja henkilökohtaiset ristiriitansa hiipivät alati esiin sekä ulkoisella, että sisäisellä tasolla. Jo avausjaksolle on tunnusomaista takautumien käyttö, ajan ja tajunnanvirran syvyysulottuvuus tavallisen näköisessä hääasetelmassa. Jatkossa kuvaan liittyy selostusääni, joka luonnehtii Ritvan ja Juhanin yhteiselämää "kysynnän ja tarjonnan avioliitoksi" ja tekee yhtä lailla selkoa päähenkilöiden intiimeistä tunteista kuin heidän asemastaan työelämässä ja yhteiskunnassa. Suoran kerronnan katkaisevat tämän tästä, eli toisin sanoen sille antavat lisäulottuvuuksia, tällaiset ainekset: milloin surrealistisesti eroottisesti tai dokumentaarisesti sävyttyneet muistot ja tajunnanvirrat, milloin vuoropuheluttomat idylliset kuvat vapaa-ajanvietosta Linnanmäellä tai meren äärellä, milloin selostus kartta- ja kaaviokuvineen, keskilukuineen ja tilastotietoineen.

Ritvan ja Juhanin liiton vertauskuvallisia ulottuvuuksia ei ole syytä liioitella. Silti on houkuttelevaa nähdä asetelmassa vaikka kuinkakin tahatonta historiallista linjavetoa. *Työmiehen päiväkirjan* eräänä teemanahan on näyttää, miten tämän vuosisadan kansallisen historian veriset käännekohtat – vuosi 1918, talvi- ja jatkosota – ovat eri tavoin läsnä 1960-luvun suomalaisissa. Ritvan ja Juhanin liiton voi kokea historiallisena kädenojennuksena, "Pitkäsillan ylityksenä", porvariston ja työväenluokan liittona, joka toteutui kansanrintamahallituksessa vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen.

Syntyajankohtaan sitovista piirteistään huolimatta *Työmiehen päiväkirja* kestää ideansa, kokonaisrakenteensa, monien erinomaisten kohtaustensa ja näyttelijäsuoritustensa puolesta, mutta ennen kaikkien sen hienosäädön ansiosta, jonka Risto Jarva toteutti leikkauspöydässä soinnuttaessaan yhteen kuvia ja ääniä. Juuri tätä tietä *Työmiehen päiväkirjasta* kehittyi sellainen rikas kokonaisuus, joka ei osoita ehtymisen merkkejä useammallakaan katsomisella. Elokuvan heikkoudet liittyvät joihinkin sivuhenkilöihin, yhdentekeviin kohtauksiin ja Jarvan taipumukseen esittää jotkut ihmissuhteet lähes ekspressionistisen kouristuneina, tukehtumispisteeseen saakka ilmentöminä.

– Sakari Toiviainen